ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

ВЫНІКІ МАЙСКАГА (1966 года) ПЛЕНУМА ЦК КПСС І ЗАДАЧЫ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ ПА ДАЛЕЙШАМУ РАЗВІЦЦЮ МЕЛІЯРАЦЫІ ЗЯМЕЛЬ

Даклад сакратара ЦК КПБ Ф. А. СУРГАНАВА

Таварышы!

Чарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС, які адбыўся 25—27 мая г. г., знамянуе сабой пачатак новага этапа ў агульнанароднай барацьбе за далейшы ўздым сельскай гаспадаркі нашай краіны, за стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма. Распрацаваная Пленумам шырокая праграма паляпшэння зямель, павышэння іх урадлівасці і атрымання на гэтай аснове высокіх і ўстойлівых ураджаяў з'яўляецца канкрэтным увасабленнем Дырэктыў XXIII з'езда партыі, накіраваных на ўмацаванне эканомікі краіны, няўхільны рост дабрабыту народа.

У гэтым пяцігоддзі асновай усёй дзейнасці нашай партыі, яе генеральнай лініі ў галіне сельскай гаспадаркі, адобранай XXIII з'ездам, з'яўляецца паслядоўнае выкананне сістэмы эканамічных мерапрыемстваў, распрацаваных сакавіцкім (1965 года) Пленумам Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Пастаноўка пытання аб меліярацыі зямель на Пленуме ЦК КПСС з'яўляецца зусім заканамернай. Наша партыя заўсёды добра ўяўляла значэнне меліярацыі для сельскай гаспадаркі. Савецкая дзяржава пастаянна выдзяляла на гэтыя мэты сродкі. Але цяпер маштабы намечаных меліярацыйных работ не ідуць ні ў якое параўнанне з тым, што мы рабілі да гэтага часу.

Рашэнні майскага Пленума ЦК развіваюць сістэму навукова абгрунтаваных мер па ўздыму сельскай гаспадаркі, якія паслядоўна ажыццяўляе наша партыя. Сярод гэтых мер важнейшае месца займаюць рашэнні сакавіцкага Пленума ЦК КПСС, якія стварылі спрыяльную абстаноўку ў вёсцы, забяспечылі неабходныя ўмовы для няспыннага ўздыму сельскагаспадарчай вытворчасці. Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР прынялі рад пастаноў, якія дапоўнілі і развілі рашэнні сакавіцкага Пленума. Дзяржава павысіла закупачныя цэны на сельскагаспадарчую прадукцыю, увяла павышаную аплату за зерне азімага жыта, пшаніцы, ячменю, аўса, проса і кукурузы, якое прадаецца звыш плана; праводзіць за свой кошт працаёмкія работы па паляпшэнню зямель. Зніжаны цэны на запасныя часткі, электраэнергію, машыны, гуму. Уведзена пенсійнае забеспячэнне калгаснікаў. Палепшылася забеспячэнне ў вёсцы, цэны на тавары ў вёсцы прыроўнены да гарадскіх. Нядаўна прынята пастанова «Аб павышэнні матэрыяльнай зацікаўленасці трактарыстаў-машыністаў саўгасаў і іншых дзяржаўных прадпрыемстваў сельскай гаспадаркі ў павелічэнні вытворчасці прадукцыі». Вялікае сацыяльнае значэнне мае пастанова ЦК КПСС і Савецкага ўрада «Аб павышэнні матэрыяльнай зацікаўленасці калгаснікаў у развіцці грамадскай вытворчасці». У адпаведнасці з гэтай пастановай калгаснікі з 1 ліпеня г. г. будуць пераведзены на гарантаваную аплату працы па нормах выпрацоўкі і расцэнках, прынятых у саўгасах. Гэта вялікая эканамічная перамога нашай дзяржавы, калгаснага ладу, Камуністычнай партыі, усяго нашага народа.

Так, паслядоўна вырашаючы адну праблему за другой, партыя падышла да ажыццяўлення важнейшай задачы на данным этапе развіцця сельскай гаспадаркі — шырокай меліярацыі зямель, якая дазволіць стварыць устойлівую, менш залежачую ад умоў надвор'я, сельскагаспадарчую вытворчасць і тым самым забяспечыць штогодныя планавыя пастаўкі прадуктаў харчавання для насельніцтва і сыравіны для прамысловасці.

Пленум ЦК КПСС прадугледзеў павялічыць на працягу бліжэйшага дзесяцігоддзя плошчы арашаемых зямель на 7—8 мільёнаў гектараў і асушаных зямель—на 15—16 мільёнаў гектараў. Пры гэтым агульная плошча меліяраваных зямель у краіне к 1975 году ўзрасце да 37—39 мільёнаў гектараў. У гэтым пяцігоддзі намячаецца асушыць 6—6,5 мільёна гектараў, ажыццявіць культуртэхнічныя работы на плошчы 9 мільёнаў гектараў. Вапнаванне кіслых глеб будзе праведзена на плошчы 28 мільёнаў гектараў. Вялікія мерапрыемствы намечаны па паляпшэнню лугоў і пашы, па нарыхтоўцы і вывазцы торфу для ўгнаення. Вызначана сістэма мер па барацьбе з воднай і ветравой эрозіяй глебы. На ажыццяўленне праграмы меліярацыі за пяцігоддзе будзе накіравана звыш 10 мільярдаў рублёў. Такіх тэмпаў і аб'ёмаў работ у галіне сельскай гаспадаркі наша краіна яшчэ не ведала.

Працоўныя Беларусі, як і ўсе савецкія людзі, з вялікім адабрэннем сустрэлі рашэнні майскага Пленума ЦК КПСС. Яны ўспрынялі іх як баявую праграму дзеяння, як сваю самую блізкую, кроўную справу.

Ва ўмовах Беларусі, адзначае тав. Сурганаў, правядзенне меліярацыйных работ набывае выключна важнае значэнне. У нас кожны трэці гектар зямлі мае пастаяннае або перыядычнае лішняе ўвільгатненне. Гэта, у асноўным, тарфяна-балотныя і дзярнова-падзолістыя глебы. Значныя плошчы ворыва засмечаны каменнем, больш як 30 працэнтаў сенажацей і пашы пакрыты хмызняком і купінамі, палавіна сельскагаспадарчых угоддзяў мае павышаную кіслотнасць.

У адпаведнасці з Дырэктывамі XXIII з'езда партыі майскі Пленум ЦК КПСС прадугледзеў асушыць на працягу 1966—1970 гадоў у Беларусі 1.550 тысяч гектараў залішне ўвільготненых зямель, у тым ліку на плошчы 500 тысяч гектараў намячаецца зрабіць перабудову існуючай, але прыйшоўшай у непрыгоднасць асушальнай сістэмы. На плошчы 650 тысяч гектараў прадугледжваецца закрыты дрэнаж. Амаль на 900 тысячах гектараў будуць праведзены за кошт сродкаў дзяржавы работы па ачыстцы зямель ад хмызняку, дробналесся, камення, па знішчэнню купін і іншыя культуртэхнічныя работы. К канцу пяцігодкі намячаецца давесці нарыхтоўку торфу на ўгнаенне да 40 мільёнаў тон, правапнаваць 3,3 мільёна гектараў кіслых глеб.

Як бачыце, нам трэба будзе выканаць у гэтай пяцігодцы велізарны аб'ём меліярацыйных работ. На правядзенне іх спатрэбіцца затраціць звыш мільярда рублёў. Гэта значна больш, чым было ўкладзена сродкаў у меліярацыю за ўсю папярэднюю гісторыю Беларусі. Да правядзення такога вялікага аб'ёму работ неабходна ўсебакова падрыхтавацца. Гэта важна яшчэ і таму, што ў наступным пяцігоддзі маштабы работ па паляпшэнню зямель значна ўзрастуць. Дастаткова сказаць, што ў 1971—1975 гадах аб'ём меліярацыйных работ у рэспубліцы трэба выканаць на плошчы звыш двух мільёнаў гектараў.

Такім чынам, ажыццяўленне рашэнняў майскага Пленума ЦК КПСС —гэта не кароткачасовая бягучая кампанія, а вельмі складаная і адказная справа, разлічаная на працяглы перыяд.

Вялікае прынцыповае значэнне рашэнняў майскага Пленума ЦК КПСС заключаецца перш за ўсё ў тым, што ўздым сельскагаспадарчай вытворчасці звязваецца не з лёсам нейкай асобнай культуры, не з асобным, няхай і значным мерапрыемствам, а з глыбока прадуманай, строга навуковай сістэмай мер па павышэнню ўрадлівасці кожнага гектара глебы.

Меліярацыя зямель — гэта шырокае паняцце. Яно ўключае ў сябе цэлы комплекс розных, цесна звязаных адзін з адным мерапрыемстваў. Да іх, у прыватнасці, адносяцца: арашэнне, асушэнне і абвадненне зямель, паверхневае паляпшэнне ўгоддзяў, барацьба з эрозіяй глеб; будаўніцтва сажалак і іншых вадаёмаў, пасадка лесаахоўных палос; увядзенне і асваенне рацыянальных севазваротаў, вапнаванне кіслых глеб, эфектыўнае выкарыстанне арганічных і мінеральных угнаенняў. Адсюль вынікае вывад: рашэнні майскага Пленума маюць самыя прамыя і непасрэдныя адносіны да ўсіх без выключэння калгасаў і саўгасаў.

Дакладчык прыводзіць прыклады высокай урадлівасці асушаных зямель, якой дабіліся перадавыя гаспадаркі рэспублікі. У калгасе імя Леніна Пінскага раёна, дзе старшынёй Герой Сацыялістычнай Працы У. С. Козыр, у мінулым сямігоддзі ў сярэднім з кожнага гектара тарфянікаў атрымана: збожжавых — амаль 20 цэнтнераў, бульбы — 223, цукровых буракоў — 356, кукурузы—321 і сена шматгадовых траў — 46 цэнтнераў. На дрэніраваных мінеральных глебах у калгасе імя Чырвонай Арміі Віцебскага раёна, дзе старшынёй Герой Сацыялістычнай Працы М. І. Кац, за гэты ж перыяд сабрана ў сярэднім з кожнага гектара звыш 18 цэнтнераў збожжа і па 410 цэнтнераў кукурузы на сілас. У гаспадарках Брэсцкай вобласці ў 1965 годзе пад пасевамі выкарыстоўваліся 124 тысячы гектараў асушаных тарфяна-балотных глеб, і з кожнага з іх атрымана звыш трох тон кармавых адзінак.

Разлікі паказваюць, што, захоўваючы агратэхнічныя патрабаванні, забяспечваючы правільнае вядзенне гаспадаркі, калгасы і саўгасы рэспублікі будуць мець магчымасць за кошт меліярацыі павялічыць к канцу пяцігодкі вытворчасць збожжа прыкладна на адзін мільён тон, бульбы — на два мільёны тон, а ўсяго прадукцыі раслінаводства — да шасці мільёнаў тон кармавых адзінак. Гэта дасць магчымасць істотна ўмацаваць кармавую базу жывёлагадоўлі.

ЗА ШЫРОКАЕ РАЗВІЦЦЁ АСУШАЛЬНАЙ МЕЛІЯРАЦЫІ

Па сваіх глебава-кліматычных асаблівасцях Беларусь уваходзіць у зону залішняга ўвільгатнення. Яна мае спрыяльныя ўмовы для атрымання ўстойлівых, а пры адпаведным узроўні культуры земляробства — і высокіх ураджаяў. Аднак пераўвільготненасць зямель рэзка зніжае іх прадуктыўнасць. У сувязі з гэтым асушальная меліярацыя ў нашай рэспубліцы набывае першачарговае значэнне.

У нас ёсць каля 6,5 мільёна гектараў балот і забалочаных зямель, якія маюць патрэбу ў асушэнні, у тым ліку каля двух мільёнаў гектараў тарфяна-балотных глеб, значная частка якіх амаль не выкарыстоўваецца ў сельскагаспадарчай вытворчасці.

За гады Савецкай улады ў рэспубліцы асушана звыш мільёна гектараў зямель, пры гэтым толькі за апошняе пяцігоддзе звыш 700 тысяч гектараў. У гэтай і наступнай пяцігодках нам трэба будзе правесці асушальную меліярацыю на плошчы прыкладна 3,7 мільёна гектараў, з іх ужо ў сёлетнім годзе—188 тысяч.

У бягучай пяцігодцы ў Брэсцкай, Гомельскай і часткова ў Мінскай абласцях асноўныя аб'ёмы работ маецца на ўвазе сканцэнтраваць на балотных масівах. Узаранасць зямель у гэтых абласцях нізкая. Таму меліяраванне тут павінна весціся з такім разлікам, каб выкарыстаць асушаныя землі ў севазваротах для найбольшага павелічэння вытворчасці збожжа, бульбы і кармавых культур. Побач з гэтым тут неабходна весці і меліярацыйныя работы па стварэнню культурных сенажацей і пашы шматгадовага выкарыстання.

У Віцебскай, Магілёўскай, Гродзенскай і часткова Мінскай абласцях першачарговымі аб'ектамі асушальнай меліярацыі, як відаць, павінны быць залішне ўвільготненыя палі і акультураванне лугавых угоддзяў.

Далей дакладчык пераходзіць да пытанняў планавання меліярацыйных работ. Ён адзначае, што ў ранейшыя гады ў гэтай справе дапускалася нямала сур'ёзных памылак. План асушальных работ нярэдка складаўся па заяўках асобных гаспадарак, раёнаў, абласцей, без глыбокага аналізу эканамічнай мэтазгоднасці асушэння тых ці іншых аб'ектаў. Плануючыя і меліярацыйныя органы, імкнучыся задаволіць як мага больш просьбаў калгасаў і саўгасаў, нярэдка ўключалі ў планы такую колькасць аб'ектаў, што значную іх частку не было магчымасці забяспечыць у поўным аб'ёме фінансаваннем. Гэта прыводзіла да распылення матэрыяльна-тэхнічных і працоўных рэсурсаў і зніжэння эфектыўнасці капіталаўкладанняў. У 1965 годзе, напрыклад, прадугледжвалася завяршыць асушэнне 282 аб'ектаў, а фактычна было ўведзена ў дзеянне толькі 227. У Віцебскай вобласці не было здадзена 26 пускавых будоўляў, у Магілёўскай—8, у Мінскай—13.

Сур'ёзным тормазам у правядзенні асушальнай меліярацыі з'яўляецца нясвоечасовая распрацоўка і нізкая якасць праектнай дакументацыі. Праўда, у апошнія гады якасць праектаў крыху палепшылася, аднак яшчэ дапускаецца нямала істотных недахопаў. Будаўнічыя арганізацыі не заўсёды забяспечваюцца праектамі на ўвесь аб'ём работ ва ўстаноўленыя тэрміны. На пачатак гэтага года, напрыклад, адсутнічала дакументацыя на 35 будоўляў, уключаных у план. Выклікае трывогу і ход падрыхтоўкі праектна-каштарыснай дакументацыі на аб'екты будаўніцтва ў 1967 і наступныя гады.

Часта праекты не поўнасцю вырашаюць пытанні комплекснага выкарыстання меліяруемай тэрыторыі, водных і зямельных рэсурсаў з улікам інтарэсаў іншых галін народнай гаспадаркі. У праектных рашэннях недастаткова прапрацоўваюцца пытанні эфектыўнага выкарыстання асушаных зямель, стварэння аптымальнага водна-паветранага рэжыму глеб, асваенне тэрыторый, барацьбы з эрозіяй. Да апошняга часу зусім не дастаткова ўдзялялася ўвагі будаўніцтву шлюзаў, вадасховішчаў і іншых патрэбных і важных збудаванняў на меліярацыйных аб'ектах для акумулявання сцёку вады. Цяпер гэтыя мерапрыемствы павінны быць неаддзельнай часткай асушальнай меліярацыі. Ваду трэба не скідваць, а сабіраць, берагчы яе таксама, як і зямлю.

Цяпер перад праектантамі стаяць велізарныя задачы. Аб'ём праектна-разведачных работ к канцу пяцігодкі павялічыцца ў два з лішнім разы. Дзяржплану, Міністэрству меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР трэба грунтоўна ўмацаваць інстытут «Белгіправадгас» вопытнымі кадрамі, стварыць для яго работнікаў нармальныя вытворчыя і бытавыя ўмовы. Відаць, трэба стварыць у абласцях, перш за ўсё ў Брэсцкай, Гомельскай і Мінскай, якія маюць найбольшыя аб'ёмы меліярацыйных работ, магутныя экспедыцыі інстытута «Белгіправадгаса».

У сучасных умовах самай пільнай увагі заслугоўваюць пытанні будаўніцтва тэхнічна дасканалых і эканамічных асушальных сістэм, якія забяспечваюць даўгавечнасць збудаванняў, стварэнне аптымальнага водна-паветранага рэжыму глебы і магчымасць поўнай механізацыі сельскагаспадарчых работ на меліяраваных землях. Набыты намі вопыт сведчыць аб мэтазгоднасці ў больш шырокіх размерах ужываць матэрыяльны дрэнаж. Гэта найбольш дасканалы і эканамічна выгадны спосаб асушэння зямель. На жаль, планы закладкі ганчарнага дрэнажу ў рэспубліцы, галоўным чынам, па віне меліярацыйных органаў, з году ў год не выконваюцца. У мінулым годзе планавалася асушыць гэтым спосабам 45 тысяч гектараў, а фактычна дрэнаж быў закладзены толькі на 37 тысячах гектараў. Усяго ж у рэспубліцы за пасляваенныя гады асушана закрытым дрэнажом толькі 172 тысячы гектараў. Асабліва нездавальняюча і нізкаякасна выконваюць гэтыя работы будаўніча-мантажныя ўпраўленні Віцебскай, Магілёўскай і Гродзенскай абласцей.

Надзейная работа закрытага дрэнажу ў многім залежыць ад якасці ганчарных трубак. На жаль, нашы заводы выпускаюць значную частку іх з вялікімі адхіленнямі ад нормы, нізкаякасныя. Напрыклад, на Бабруйскім цагельным заводзе брак дрэнажных трубак дасягае 40 працэнтаў. Не наладжана, як належыць і транспарціроўка ганчарных трубак. Шмат іх б'ецца ў дарозе. Кіраўнікам Міністэрства прамысловасці будаўнічых матэрыялаў сумесна з Дзяржпланам рэспублікі трэба ўважліва разабрацца і выпрацаваць дзейсныя меры, якія забяспечылі б рэзкае павышэнне якасці выпускаемых ганчарных трубак, зніжэнне іх кошту. Трэба расшырыць магутнасці прадпрыемстваў, якія выпрабляюць дрэнажныя трубкі, каб у гэтым пяцігоддзі цалкам задаволіць нашы патрэбнасці ў іх.

Аднак у агульным аб'ёме меліярацыйных работ пакуль яшчэ значныя плошчы будуць асушацца адкрытай сеткай. Таму вельмі важна, каб строга захоўваліся тэхнічныя ўмовы будаўніцтва гідрамеліярацыйных сістэм, забяспечвалася іх даўгавечнасць.

Далей тав. Сурганаў спыняецца на характарыстыцы розных спосабаў асушэння тарфянікаў, падкрэслівае неабходнасць шырэй арганізаваць выпрабаванне іх ва ўмовах рэспублікі.

Аднак, гаворыць дакладчык, які б добры ні быў той ці іншы спосаб асушэння зямель, сам па сабе ён не прынясе жаданых вынікаў, калі мы не даб'ёмся дакладнай арганізацыі меліярацыйных работ. Тут у нас шмат няўвязак. За апошнія гады меліярацыйныя органы, хоць у агульным аб'ёме і выконваюць свае планы, але ў той жа час многія БМУ зрываюць своечасовую здачу меліяраваных зямель у эксплуатацыю, не выконваюць заданняў па будаўніцтву дарог і мастоў, мацаванню адхонаў, не прымаюць эфектыўных мер да знішчэння валаў, якія ўтвараюцца пры выдаленні дрэў і хмызняку. Па-ранейшаму большасць аб'ектаў здаецца ў эксплуатацыю ў канцы года. Гэта не дае магчымасці ўстанавіць тэхнічны стан асушальных сістэм і часта не дазваляе выкарыстаць такія землі ў наступным годзе. Устаноўленыя тэрміны работ на многіх аб'ектах перавышаюцца ў два-тры разы. З-за нізкай якасці асушальных работ многія здадзеныя ў эксплуатацыю меліярацыйныя сістэмы хутка выходзяць са строю, а землі выпадаюць з сельскагаспадарчага абароту.

Больш як шэсць гадоў будаваўся аб'ект «Няропля» ў Бялыніцкім раёне. У мінулым годзе ён, нарэшце, быў здадзены ў эксплуатацыю. І што ж аказалася? З-за недабраякаснага праектавання і дрэннай якасці будаўніцтва 360 гектараў меліяраваных плошчаў нельга было выкарыстаць для вырошчвання сельскагаспадарчых культур. Саўгас «Бялынічы» паспрабаваў заняць іх травамі. Але траў тут сабралі не больш, чым да меліярацыі. Прыкладна тое ж самае адбылося і на асушаным аб'екце «Нёманка» ў Веткаўскім раёне на плошчы 175 гектараў. Такіх выпадкаў, на жаль, шмат.

Міністэрства меліярацыі і воднай гаспадаркі, а таксама органы Міністэрства сельскай гаспадаркі рэспублікі абавязаны ўзмацніць кантроль за якасцю меліярацыі. Кожны выпадак браку трэба разглядаць як надзвычайнае здарэнне, а вінаватых прыцягваць да строгай адказнасці. Задача заключаецца ў тым, каб хутчэй навесці парадак, павысіць культуру меліярацыйнага будаўніцтва. Трэба адначасова з асушэннем весці будаўніцтва міжгаспадарчых і ўнутрыгаспадарчых дарог з палепшаным пакрыццём і неабходнымі збудаваннямі, каб у любы час года можна было нармальна праехаць на асушаныя землі, дастаўляць туды тэхніку, угнаенні, насенне, вывозіць прадукцыю. Неабходна таксама прадугледжваць і ажыццяўляць спецыяльныя мерапрыемствы па ахове асушаных тарфянікаў ад пажараў, якія наносяць вялікія страты народнай гаспадарцы. Гэта перш за ўсё збудаванне проціпажарных вадаёмаў, будаўніцтва на каналах шлюзаў, труб-рэгулятараў, збудаванне вышак са сродкамі сувязі і іншых проціпажарных мер. Забяспечыць працуючую на тарфяніках тэхніку проціпажарнымі сродкамі і прыстасаваць трактары і іншыя самаходныя машыны для тушэння пажараў (абсталяваць іх помпамі і пажарнымі рукавамі).

Вясной гэтага года на многіх асушаных балотах Брэсцкай вобласці прайшлі пыльныя буры. На значных плошчах было аголена высеянае насенне збожжавых, цукровых буракоў, зрэджаны ўсходы траў. Такія буры бываюць перыядычна і даволі часта. Вецер зносіць найбольш урадлівы верхні слой тарфянікаў. Нашым вучоным неабходна вывучыць эфектыўныя меры барацьбы з ветравой эрозіяй глебы, праверыўшы ў першую чаргу мэтазгоднасць пабудовы лесаахоўных палос, а таксама сяўбы на тарфяніках у патрэбных размерах шматгадовых траў.

Узрастаючы аб'ём меліяраваных зямель і спецыфіка іх эксплуатацыі прад'яўляюць высокія патрабаванні да сельскагаспадарчых органаў рэспублікі. Відаць, наспела неабходнасць унесці некаторыя змены ў структуру Міністэрства сельскай гаспадаркі, яго абласных і раённых упраўленняў.

Калгасы і саўгасы часта і справядліва прад'яўляюць прэтэнзіі да меліяратараў, якія здаюць асушальныя сістэмы з вялікімі пагрэшнасцямі і недаробкамі. Ці не час канчатковую ацэнку работы меліяратараў даваць пасля атрымання на асушаных плошчах прадугледжанага праектам ураджаю? Трэба, каб пра гэта падумалі ў міністэрствах сельскай гаспадаркі і меліярацыі і да канца года выпрацавалі палажэнне, якое прадугледжвала б такі парадак прыёмкі-перадачы меліяраваных зямель.

Партыя падводзіць пад праграму шырокага развіцця меліярацыі надзейную матэрыяльна-тэхнічную базу. Цяпер нашы меліярацыйныя арганізацыі маюць магутную тэхніку. Але выкарыстоўваецца гэта тэхніка далёка не на поўную магутнасць. У многіх выпадках экскаватары працуюць у адну змену. Прастоі механізмаў па арганізацыйных і тэхнічных прычынах часам дасягаюць 30 працэнтаў рабочага часу. Толькі з-за нясвоечасовага пераміяшчэння з аб'екта на аб'ект у 1965 годзе прастоі па экскаватарнаму парку склалі 30 тысяч машына-змен. Гэта раўназначна таму, што на працягу года цалкам бяздзейнічалі 75 экскаватараў. Асабліва нізкая выпрацоўка машын у меліярацыйных трэстах Гродзенскай і Магілёўскай абласцей. Будаўніча-мантажныя ўпраўленні дрэнна арганізоўваюць тэхнічнае абслугоўванне машын у палявых умовах. А ў нас жа ёсць выдрэнны вопыт Брэсцкага абласнога трэста меліярацыі, дзе ўкаранёна цэнтралізаванае тэхнічнае абслугоўванне машын. Там створаны комплексныя брыгады, у кожнай з якіх па два-тры майстры-наладчыкі. Яны маюць у сваім распараджэнні перасовачныя майстэрні, аснашчаныя неабходным абсталяваннем, інструментам, запасам дэталей, якія хутка зношваюцца. За брыгадай замацоўваецца 14—17 механізмаў, і яна па загадзя складзенаму графіку выконвае ўсе работы па тэхнічнаму абслугоўванню. Гэта дазволіла рэзка скараціць прастоі, палепшыць тэхнічны стан і павысіць прадукцыйнасць машын. Але Міністэрства меліярацыі і воднай гаспадаркі не пашырыла гэты каштоўны вопыт, хоць зусім відавочна, што ўкараненне яго вельмі важна і неабходна.

На меліярацыйных аб'ектах пакуль пераважаюць агульнабудаўнічыя механізмы, мала прыстасаваныя для балот. Гэта ўскладняе тэхналогію меліярацыйных работ і павышае іх кошт. Нягледзячы на гэта, стварэнне і ўкараненне ў вытворчасць новых, спецыяльных машын вядзецца марудна.

У рэспубліцы ў апошнія гады праведзена значная работа па ўдасканаленню структуры і расшырэнню сеткі меліярацыйных арганізацый. У нас створана спецыялізаванае міністэрства. У абласцях ёсць аддзелы меліярацыі і абласныя трэсты, утвораны 57 будаўніча-мантажных упраўленняў і 4 лугамеліярацыйныя станцыі, 23 міжраённыя ўпраўленні асушальных сістэм. К канцу пяцігодкі меліярацыйныя БМУ будуць створаны ў большасці раёнаў рэспублікі. У адпаведнасці з пастановай ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР, у рэспубліцы ствараецца Галоўнае ўпраўленне па асушэнню зямель і будаўніцтву саўгасаў у Палессі (Галоўпалессевадбуд), падпарадкаванае непасрэдна саюзнаму Міністэрству меліярацыі і воднай гаспадаркі. Прадугледжваецца далейшае аснашчэнне спецыялізаваных арганізацый меліярацыйнай і землярыйнай тэхнікай. Іх парк к канцу пяцігодкі павялічыцца больш чым у 2,5 раза.

За пяцігоддзе нам трэба стварыць добрую рамонтную базу для спецыяльнай меліярацыйнай тэхнікі і неабходныя магутнасці па вырабу жалезабетону для патрэб меліярацыі.

ЭФЕКТЫЎНА ВЫКАРЫСТОЎВАЦЬ МЕЛІЯРАВАНЫЯ ЗЕМЛІ

Накіроўваючы велізарныя сродкі на меліярацыю зямель, дзяржава зацікаўлена, каб капітальныя ўкладанні як мага хутчэй акупляліся. Для гэтага трэба, каб кожны гектар асушаных зямель даваў запраектаваную ўраджайнасць пры мінімальным сабекошце прадукцыі.

Як жа ў нас абстаіць справа з выкарыстаннем меліяраваных зямель?

Па стану на 1 студзеня 1965 года ў калгасах і саўгасах рэспублікі з 900 тысяч гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў, якія маюць асушальную сетку, было занята пад пасевамі прыкладна 450 тысяч гектараў, а ў Магілёўскай вобласці—усяго 23 працэнты, у Гродзенскай—38 працэнтаў. Вельмі мала асушаных зямель адводзіцца пад пасевы збожжавых культур—толькі каля 20 працэнтаў. У той жа час пад сенажацямі і пашай знаходзілася больш як 350 тысяч гектараў, з іх каля 100 тысяч гектараў ператворана ў натуральныя кармавыя ўгоддзі з вельмі нізкай прадуктыўнасцю. Шмат такіх угоддзяў у Брэсцкай, Гомельскай, Віцебскай і Гродзенскай абласцях. Значныя плошчы, звыш 100 тысяч гектараў, заняты даўно звырадненымі сеянымі травамі, аднак кіраўнікі гаспадарак працягваюць лічыць іх «культурнымі» лугамі.

Зразумела, трэба ўсямерна падтрымліваць і развіваць культурнае лугаводства. Але партыйныя арганізацыі павінны спыняць спробы прыкрыць гэтым флагам бескультурнасць і безгаспадарчасць, якія наносяць дзяржаве, калгасам і саўгасам велізарныя страты.

Надта вялікі ў нас разрыў паміж узроўнем ураджайнасці, які закладзен у праектах, і фактычнай ураджайнасцю, што атрымліваюць на асвоеных землях. Ні адзін праект, напрыклад, не прадугледжвае ўраджайнасць збожжавых ніжэй як 20 цэнтнераў з гектара. І такія зборы сапраўды атрымліваюць многія гаспадаркі. Аднак у цэлым па рэспубліцы за апошнія гады на тарфяніках атрымана збожжавых у сярэднім 12—14 цэнтнераў, бульбы—100—130 цэнтнераў з гектара. Пры такіх ураджаях акупляльнасць капіталаўкладанняў у меліярацыю вельмі нізкая.

Многія кіраўнікі гаспадарак і сельскагаспадарчых органаў спасылаюцца на недахват мінеральных угнаенняў, тлумачачы гэтым нізкія ўраджаі на тарфяніках. Так, мінеральных угнаенняў мы атрымліваем пакуль што абмежаваную колькасць. Але іх трэба правільна выкарыстоўваць. Навукай і практыкай даказана, што на багатых азотам і вільгаццю тарфяна-балотных глебах фосфарныя, калійныя і медзь утрымліваючыя ўгнаенні даюць эфект намнога вышэйшы, чым на любых іншых землях. Калі мы не дадзім на гэтыя землі патрэбную колькасць угнаенняў, то затраты на іх асушэнне становяцца беспрадметнымі. Эканамічна зусім апраўдана, каб кожны калгас і саўгас у першую чаргу забяспечваў мінеральнымі ўгнаеннямі асушаныя землі. Гэта павінны ўлічваць і сельскагаспадарчыя органы пры размеркаванні ўгнаенняў, а таксама строга кантраляваць, каб ні адзін гектар тарфянікаў не заставаўся без належнай запраўкі мінеральнымі ўгнаеннямі.

Часта сустракаюцца факты, калі асушаныя землі выкарыстоўваюцца па-за севазваротамі, дрэнна апрацоўваюцца, нясвоечасова засяваюцца, пасевы не забяспечаны належным доглядам. Няма пакуль у нас і патрэбных гатункаў збожжавых і іншых культур для тарфянікаў. Усё гэта рэзка зніжае ўраджай на гэтых землях.

Усім вядома, што асушальныя сістэмы павінны забяспечваць нармальныя ўмовы водна-паветранага і цеплавога рэжымаў глебы ў адпаведнасці з патрабаваннямі вырошчваемых культур. Для гэтага адкрытыя каналы і закрытыя дрэны павінны быць свабодныя ад расліннасці, наносаў і г. д. Калі за асушальнай сеткай не сачыць, то яна на працягу двух-трох гадоў мялее, перастае нармальна функцыяніраваць, і землі зноў забалачваюцца. Так здарылася ў калгасах «Парыжская Камуна» і «Іскра» Ашмянскага раёна. Асушальныя каналы ў гэтых гаспадарках на працягу сямі гадоў ні разу не ачышчаліся. Яны зараслі хмызняком, абмялелі і ператварыліся ў звілістыя ручаі. У выніку больш як трыста гектараў асушаных зямель выйшла са строю і ў мінулым годзе ўвогуле не выкарыстоўваліся. А на іх жа асушэнне было затрачана прыкладна 60 тысяч рублёў. Па гэтых жа прычынах бяздзейнічае 450 гектараў тарфянікаў у саўгасе «Калінкавіцкі» Калінкавіцкага раёна. Аднак гэтыя агідныя факты марнатраўства дзяржаўных сродкаў не сталі прадметам абмеркавання ні ў Гродзенскім, ні ў Гомельскім абкомах КПБ. Бесстароннімі назіральнікамі застаюцца і нашы міністэрствы сельскай гаспадаркі, меліярацыі і воднай гаспадаркі, а таксама іх органы на месцах. Трэба ўвесці такі парадак, каб за выкарыстанне кожнага гектара асушаных зямель адпаведныя работнікі неслі персанальную адказнасць.

За апошні час у рэспубліцы набыт добры вопыт абслугоўвання асушальнай сеткі калгасаў і саўгасаў на дагаворных асновах сіламі меліярацыйных органаў. У мінулым годзе на такім абслугоўванні знаходзілася 435 тысяч гектараў зямель. Снежаньскі пленум ЦК КПБ (1965 г.) рэкамендаваў калгасам і саўгасам перадаць усю ўнутрыгаспадарчую сетку на тэхнічнае абслугоўванне ўпраўленням асушальных сістэм, маючы на ўвазе ўсюды забяспечыць кваліфікаваны догляд меліярацыйных збудаванняў. Гэта работа ў рэспубліцы праводзіцца, але яна яшчэ далёка не завершана. Трэба, каб сельскагаспадарчыя і меліярацыйныя органы, абкомы партыі і аблвыканкомы там, дзе гэта не зроблена, прынялі неабходныя меры да таго, каб асушальная сетка на ўсёй плошчы знаходзілася ў рабочым стане.

Гаворачы аб эфектыўным выкарыстанні меліяруемых зямель, мы павінны мець на ўвазе павышэнне ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур. Аднак найпершым нашым клопатам павінна быць павелічэнне вытворчасці збожжа, а таксама кармавых культур. Гэта будзе цалкам адпавядаць патрабаванням майскага Пленума ЦК КПСС і склаўшымся ў Беларусі ўмовам мэтазгоднага і паспяховага вырашэння задач далейшага ўздыму сельскагаспадарчай вытворчасці. Думаецца, што ў кожнай гаспадарцы, якая мае меліяруемыя землі, яшчэ раз трэба ўсебакова прааналізаваць, як яны выкарыстоўваюцца, старанна прадумаць меры па павелічэнню на гэтых землях вытворчасці збожжа і кармавых культур.

Якіх жа вынікаў мы павінны дабівацца, каб дзяржаўныя капіталаўкладанні ў меліярацыю прыносілі добрую аддачу і хутка акупляліся? Практыка перадавых гаспадарак рэспублікі паказвае, што затраты дзяржавы становяцца эфектыўнымі і хутка акупляюцца пры атрыманні з гектара збожжа не менш як 20 цэнтнераў, бульбы—230—250, сена шматгадовых траў—50—60 цэнтнераў, а ўсяго прыкладна 3—4 тоны кармавых адзінак. Гэты паказчык і павінен стаць бліжэйшай задачай кожнага калгаса і саўгаса.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы